

Dit model voor een activiteitenplan hoort bij de Subsidieregeling Uitvoeringsagenda Faro. Uw activiteitenplan met bijhorende begroting dienen ter beoordeling van uw initiatief. Hiertoe plaatst u enerzijds uw activiteitenplan op <https://faro.cultureelerfgoed.nl> (het Faro platform). Deelnemers van het platform kunnen op deze manier een reactie geven op uw initiatief. Anderzijds legt u zowel het(zelfde) activiteitenplan als ook de begroting voor door dit toe te sturen aan faro@cultureelerfgoed.nl. Op het Faro platform vindt u meer informatie over de procedure en criteria.

Vul onderstaande gegevens in:

Naam aanvrager: Stichting Wijkcollectie
Contactpersoon: ██████████
E-mailadres: ██████████
Telefoonnummer: ██████████

Naam initiatief: De impact van Nieuwe Immaterieel Erfgoed op de leefomgeving
Totale kosten: 653.474,00

Gevraagde subsidiebijdrage: 80.000,00
Bedrag cofinanciering door derden: 545.474,00
Bedrag eigen bijdrage: 28.000,00
Inzet vrijwilligers in uren: 1.534

1. Met welke vorm(en) van cultureel erfgoed heeft uw initiatief van doen?

(u kunt meerdere vakjes aankruisen)

- Integrale benadering van cultureel erfgoed
- Archeologie
- Gebouwd en aangelegd (groen) erfgoed
- Cultuurlandschap
- Roerend erfgoed
- Mobiel erfgoed
- Immaterieel erfgoed
- Oral History
- Archieven
- Digital born erfgoed
- Andere vorm, te weten: Nieuw immaterieel erfgoed

2. Geef een korte omschrijving van het initiatief, waarin u beknopt de aanleiding, de hoofdactiviteit en het doel formuleert.

Stichting Wijkcollectie is opgericht in 2020 en komt voort uit het programma Echt Rotterdams Erfgoed van Museum Rotterdam. De stichting is ontstaan uit de behoefte om bewoners eigenaarschap te geven over de identificatie en creatie van het hedendaags erfgoed van de stad. Inmiddels is Stichting Wijkcollectie actief in ruim twintig Rotterdamse wijken.

De Wijkcollectie ziet dat in een stad als Rotterdam, met een diverse samenleving waar veel nieuwkomers zich vestigen die met anderen samen een gemeenschap moeten vormen, de UNESCO-definitie van immaterieel erfgoed niet altijd genoeg is om bij te dragen aan een inclusieve gemeenschap. Immers, de rituelen van een specifieke gemeenschap, die in het land van herkomst nog springlevend zijn, worden in de nieuwe thuisstad niet altijd herkend. In deze fragmentarische stad waar veel verschillende en soms botsende opvattingen naast elkaar leven, kunnen nieuwe tradities, rituelen, vaardigheden en sociale gewoonten groepen bij elkaar brengen en bijdragen aan een nieuwe gezamenlijke identiteit. Een nieuw gedeeld ritueel of sociale actie in de diverse gemeenschap zien wij daarom als nieuw immaterieel erfgoed.

De Wijkcollectie richt zich op het nieuwe erfgoed in wording. Datgene wat nu ontstaat en in de toekomst erfgoed is. De Wijkcollectie beschouwt de verhalen van bewoners en initiatieven verbonden aan een wijk als het wijkerfgoed. Wij vinden dat mensen nu invloed moeten hebben op wat zij aan nalatenschap door willen geven aan volgende generaties, wat zij zelf benoemen als erfgoed. Dit heeft een richtinggevende kracht en is emancipatoir. Het draagt bij aan eigenaarschap over de manier waarop wordt gekeken en gesproken over het samenleven in de wijk en geeft mensen handelingsperspectief.

Met dit voorstel presenteren wij onze twee belangrijkste programmaonderdelen voortkomend uit de missie van de Wijkcollectie: het benoemen, ophalen, creëren en identificeren van nieuw immaterieel (wijk)erfgoed; en het bewaren, collectioneren, ontsluiten en delen van kennis mbt dit erfgoed. Beide programmaonderdelen zijn nauw verweven met elkaar, en maken deel uit van een cyclus van activiteiten. Onze doelstelling: met erfgoed bijdragen aan meer veerkrachtige wijken.

In dit Activiteitenplan lichten we, uitgaande van een periode van twee jaar, 2024-2025, deze cyclus van activiteiten toe.

Het kader van deze cyclus van activiteiten is het LeerCircus: een aanpak (methode), en een reeks activiteiten in één, waarin zowel het maken en identificeren van nieuw wijkerfgoed als kennisdeling van de ontsluiting en onderzoek naar de impact van dit nieuwe erfgoed een plek krijgen.

In de periode 2024-2025 strijkt het LeerCircus in zes Rotterdamse wijken neer. In elke wijk wordt eenzelfde soort traject doorlopen, met als doel het bijeenbrengen van al die erfgoedverhalen en uitingen. Om met en van elkaars verhalen te leren en er uiteindelijk een collectieve betekenis aan te kunnen geven die het samenleven in de wijk ten goede komt. De impact van het bijeenbrengen en creëren van de wijkverhalen wordt middels een impactonderzoeksmethode die we afgelopen jaren hebben ontwikkeld gemonitord en gedocumenteerd. Hiermee bekijken we:

- Welke betekenis nieuw immaterieel erfgoed heeft voor bewoners
- Hoe benoeming tot nieuw immaterieel erfgoed bijdraagt aan veerkrachtige bewoners en gemeenschappen
- Welke vormen van presentatie en borging van dit erfgoed bijdragen aan ontwikkelingen binnen wijken en hun gemeenschappen.

Manifest

Deze bevindingen brengen we samen in een reeks manifesten (één per wijk) waarmee we bijdragen aan de invulling en begrip van nieuw immaterieel erfgoed en waarom en hoe dat impact heeft op de leefomgeving. Onderdeel van de manifesten is een toolkit met praktische stappen en tips te nemen om zoveel mogelijk impact met erfgoed op de leefomgeving te realiseren. De kennis die we ontsluiten en documenteren in de manifesten vormt de basis voor het verder doorontwikkelen en aanscherpen van onze aanpak/methode, maar ook genereren we hiermee zichtbaarheid voor onze collectie.

3. Omschrijf wat het beoogde eindresultaat is.

Het eindresultaat is meervoudig:

Het impactonderzoek en de neerslag van het LeerCircus in de wijkmanifesten vormt voor Stichting Wijkcollectie een belangrijke verdere (practice based) onderbouwing van haar missie en methodes. Daarnaast zijn er de activiteiten binnen het LeerCircus: in elke wijk vindt over de periode van 3 maanden een programma plaats waarin bewoners samen met stakeholders, wijkorganisaties en kunstenaars/theatermakers actief werken aan het creëren en transformeren van wijkverhalen rondom (of uitgaande van) een wijkuitdaging. Het resultaat van dit programma is een "collectief kunstwerk": een installatie die zowel de drager als het podium is voor objecten, kunstwerken, performances en voorstellingen over en van de wijkverhalen die gedurende het programma door de bewoners in samenwerking met de kunstenaars en theatermakers worden voorbereid, gemaakt én gepresenteerd.

Voor individuele deelnemers:

Bewoners dragen met hun eigen erfgoedverhaal bij aan het wijkverhaal. Hiermee is erfgoed een laagdrempeliger begrip geworden voor deelnemers. Bewoners passen het toe op gebeurtenissen en de omgeving uit hun eigen leven. Daarmee is het een onderdeel van het vocabulaire geworden.

Deelname aan het LeerCircus en het delen van erfgoedverhalen laat bewoners 'de ander' in de wijk beter kennen. De verschillende achtergronden, overtuigingen en ideeën zijn duidelijker geworden. Ook weet een bewoner dat hij of zij een bekende in de wijk is geworden; anderen zien en kennen haar of hem.

Door het gesprek en het contact met anderen in de wijk aan te zijn gegaan, is een betere grond voor samenleven ontstaan. Men weet elkaar te vinden en aan te spreken.

Daarnaast zijn frustraties uitgesproken of benoemd waardoor het makkelijker is om samen in actie te komen tegen de wijkuitdagingen. De wijkuitdagingen kunnen in gezamenlijkheid worden geadresseerd, en verhalen en ervaringen krijgen een collectieve betekenis.

Voor de professionals in de wijken:

Professionals leren achtergronden en overtuigingen van bewoners kennen, kunnen bijdragen aan een gemeenschap (in wording), en vanuit de kennis van de wijkverhalen tot mogelijke

oplossingen komen voor ervaren uitdagingen. Ze leren waar en hoe ze de gemeenschap het beste kunnen ondersteunen.

Voor wijken:

Wijkbewoners formuleren samen het wijkergoed. Met de verschillende workshops en tijdens dialogen en voorstellingen van het LeerCircus-programma worden onderdelen van het collectieve wijkergoed gemaakt en gedeeld. Het gezamenlijke kunstwerk dat 2 weken in de wijk staat is hier een uitdrukking van. Na afloop wordt het wijkmanifest gemaakt met een weergave van hun wijkergoed en manieren waarop dat zich in de toekomst zou kunnen ontwikkelen. De concrete wijkuitdaging is benoemd, inclusief de mogelijkheden om daar een vervolg aan te geven.

Voor het erfgoedveld

De zes wijkmanifesten en het impactonderzoek vormen de basis voor het samenstellen van een toolkit met practice based tips en tricks voor anderen die met erfgoed een sociaal maatschappelijke impact willen maken. De toolkit bestaat naast de bundeling wijkmanifesten, uit korte filmpjes die gedurende het LeerCircus zijn gemaakt, en de wijken en wijkuitdagingen portretteren. We presenteren de toolkit en lessons learned tijdens een LeerCircus opstelling in een van de deelnemende Rotterdamse wijken

Voor de Wijkcollectie

Uit de manifesten en het impactonderzoek blijkt de urgentie om met diverse groepen nieuw immaterieel erfgoed te vormen, om hiermee bij te dragen aan een betere leefomgeving. De activiteiten die voor het manifest en het onderzoek gevolgd worden zijn – als onderdeel van. Het LeerCircus programma - de Verhalenwandelingen, de VerhalenCafes, de Wijkmusea, de Wijkspeelfilm.

4. Neem hieronder puntsgewijs op welke deelactiviteiten of processtappen worden uitgevoerd. Ga daarbij uit van maximaal 8 activiteiten/processtappen. Omschrijf per activiteit/processtap:

De activiteiten van het LeerCircus vinden plaats in 6 Rotterdamse wijken vanaf februari 2024 tot november 2025. Het gaat om:

1. Het **LeerCircus-programma** in 6 Rotterdamse wijken
2. **Onderzoek:** Alle activiteiten tijdens het LeerCircus worden gemonitord en onderzocht aan de hand van een onderzoeksinstrument, de Impacttool, dat we de afgelopen jaren hebben ontwikkeld
3. **Toolkit:** Uit het onderzoek vloeit een toolkit voort met daarin in woord en beeld best practices, tips en tricks voor anderen die op het snijvlak van erfgoed en sociaal maatschappelijke verandering willen werken
4. **Presentatie:** presentatie van de toolkit en lessons learned tijdens een LeerCircus opstelling in een Rotterdamse wijk

1. Het **LeerCircus-programma** in 6 Rotterdamse wijken

Vanaf begin 2024 strijkt het Reizend LeerCircus neer in achtereenvolgens Hoek van Holland, het Oude Noorden en Oosterflank. In 2025 in Lombardijen en nog twee te selecteren wijken. We laten nog bewust ruimte om wijken te kiezen. Uit ervaring weten we dat door actief te zijn in een aantal wijken door gesprek en uitwisseling de urgentie voor bepaalde wijken naar voren komt.

Met de vaste elementen van de Wijkcollectie (verhalen verzamelen, de VerhalenWandeling en het VerhalenCafé) wordt het contact met bewoners (opnieuw) gemaakt. Het delen van de

erfgoedverhalen is hierbij het uitgangspunt. Op basis van de verzamelde persoonlijke erfgoedverhalen wordt een collectieve wijkuitdaging geformuleerd dat in het LeerCircus wordt onderzocht.

Hierna wordt met de bewoners intensief samengewerkt aan het LeerCircus dat qua vorm en inhoud gezamenlijk wordt ingevuld door kunstenaars, makers en bewoners. Steeds staat de collectieve wijkuitdaging centraal in de workshops en de bijeenkomsten. Met zo'n tien workshops per wijk wordt het LeerCircus gedurende tien weken gemaakt en gevuld. Met een aantal voorstellingen in het circus wordt ingegaan op de erfgoedverhalen uit de wijk. Een moderator leidt het gesprek en staat garant voor een veilige en inclusieve omgeving. Tijdens de voorstelling komen verhalen aan bod, vinden optredens van lokale artiesten plaats, en worden de kunstwerken die gemaakt zijn getoond.

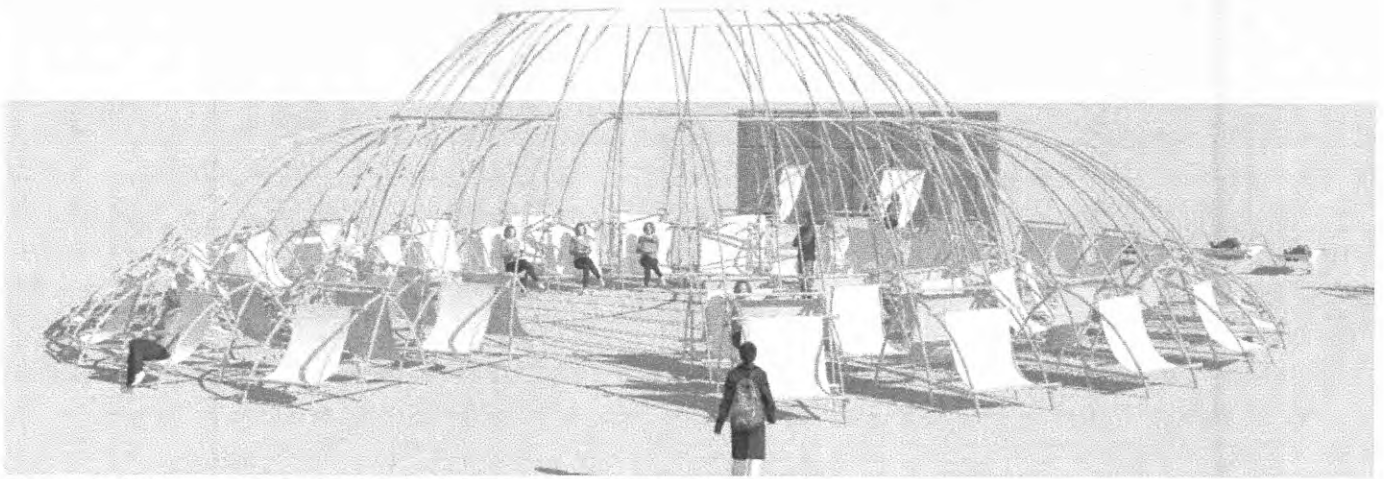
Het Reizend LeerCircus is zowel een fysieke als mentale ruimte, waarin wordt onderzocht hoe de wijkverhalen kunnen bijdragen aan een verandering in de wijk, aan een betere leefomgeving en een sterkere gemeenschap. De mentale ruimte staat voor het samen leren, het vertellen van en luisteren naar elkaars verhalen, en deze samen met kunstenaars en theatermakers transformeren tot kunstwerken en voorstellingen.

De fysieke plek bestaat uit een mobiele constructie, een cirkelvormige open "Piste", bestaande uit een buizenframe, dat overall neergezet kan worden, ontworpen door kunstenaar Frans van der Horst. De Piste-constructie vormt zowel een theatervloer als een galerie: hier vinden de voorstellingen plaats. Ook de objecten en kunstwerken gemaakt door de bewoners en kunstenaars worden hierin gepresenteerd. De bewoners bepalen mee waar het LeerCircus neerstrijkt in de wijk.

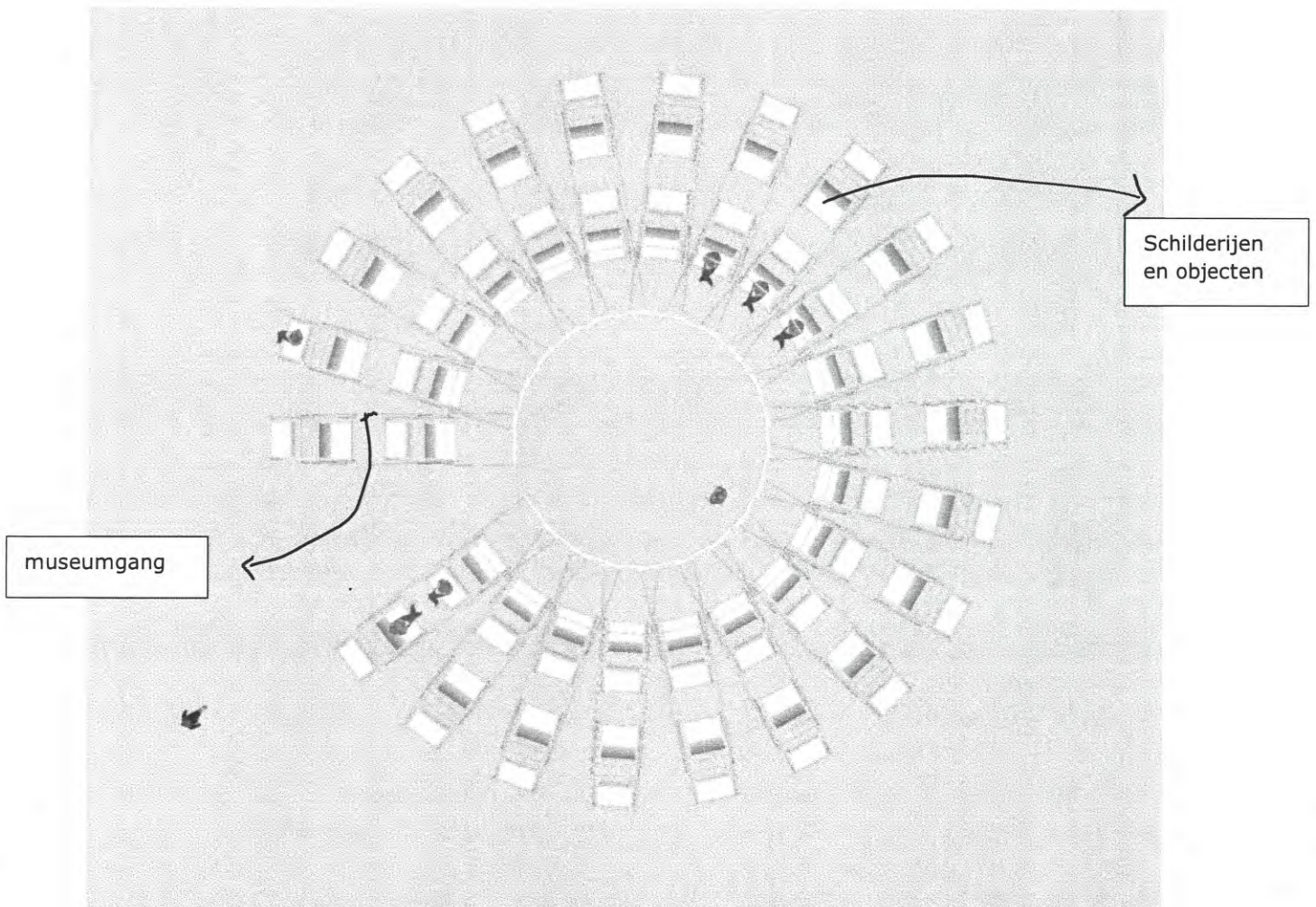

Ontmoetingsinstallatie van Frans van der Horst.

Figuur 1; Ontwerp van Frans van der Horst voor Frame van het LeerCircus

Figuur 2; bovenaanzicht, de ruimte tussen de twee cirkels wordt de museum gang waar de schilderijen en objecten worden tentoongesteld. Deze worden hoger dan de zitelementen bevestigd. De binnenste cirkel kan ruimte bieden voor 50 tot 70 mensen (2 persoonsstoelen)

Wijkuitdagingen

In de wijken Hoek van Holland en het Oude Noorden is de Wijkcollectie al actief. Hier tekenen zich duidelijke collectieve wijkuitdagingen af. In Oosterflank heeft de Wijkcollectie nog niet eerder gewerkt dus hier plannen we een langer vooronderzoek traject in. Dat zullen we ook voor Lombardijen en de nog nader te specificeren wijken doen.

De wijken waar we in 2024 neerstrijken liggen verspreid door de stad en hebben verschillende stedelijke bouwstijlen: de vooroorlogse wijk en de uitbreidingswijk uit de 80-er jaren. Daarnaast heeft met name Hoek van Holland een uitermate dorps karakter.

Door de projecten en het netwerk dat we hebben in Hoek van Holland en het Oude Noorden zijn wijkcollecties opgestart. Hieruit hebben we in gesprek met bewoners een concept van de wijkuitdaging opgetekend.

In **Hoek van Holland** hebben we gezien dat het dorpsgevoel voor veel Hoekenezen belangrijk is. Hoek van Holland ligt op een bijzondere plek: aan de Nieuwe Waterweg en het strand, met veel natuur in de buurt. Het dorp heeft ook een bijzondere geschiedenis die nog goed te zien is in het landschap. De bunkers, het fort en de torpedoloods laten de geschiedenis van de Tweede Wereldoorlog zien. Het recreatieoord is een belangrijk onderdeel van Hoek van Holland en wordt ook beschreven als 'een dorp op zichzelf'. Bewoners van Hoek van Holland zijn betrokken en actief. Bijvoorbeeld bij verenigingen in het dorp. Hoek van Holland ligt ook ver weg van de stad Rotterdam en de meeste Hoekenezen hebben niet het gevoel dat ze bij Rotterdam horen en denken vergeten te worden door Rotterdam. Bewoners hebben het gevoel dat hun dorp aan het veranderen is door beslissingen vanuit Rotterdam én nieuwe bewoners die vanuit de stad in Hoek van Holland komen wonen. Met name de bewoners die al generaties lang in Hoek van Holland wonen willen de identiteit van Hoek van Holland als dorp beschermen. Nieuwe bewoners hebben soms moeite de aansluiting bij de oudere bewoners te vinden.

Thema waarmee Stichting Wijkcollectie in Hoek van Holland wil starten: de dorpsse identiteit versus de stedelijke uitdagingen.

Uit de verhalen die we in het Oude Noorden ophaalden en het wijkprofiel komen we tot de volgende start voor het LeerCircus:

Het Oude Noorden is oudere volkswijk vol diversiteit en tegenstellingen. Jong, oud, rijk, arm, studenten, acteurs, kunstenaars, ondernemers en winkeliers wonen en werken er naast en met elkaar.'

Uit de verhalen die door de Wijkcollectie zijn opgehaald blijkt dat bewoners veel initiatieven opzetten ten aanzien van de veiligheid van de openbare ruimte. Hier komt een gemengd beeld naar voren. Enerzijds zetten bewoners zich via kleinere initiatieven in om de buitenruimte te vergroenen en anderzijds om agressief rijgedrag te temperen. Ook uit de wijkprofielen van gemeente Rotterdam blijkt dat het Oude Noorden hoog scoort op slecht onderhouden trottoirs en fietspaden, agressief en hard rijden én de bijkomstige geluidsoverlast, dubbel parkeren en gemiddeld meer verkeersongevallen.

Het gebruik en beheer van de openbare ruimte is in deze wijk een zorg voor velen. Het vooroorlogse karakter van de wijk geeft het zijn charme, maar maakt het gebruik van de openbare ruimte lastig beheersbaar.

Thema waarmee Stichting Wijkcollectie in Oude Noorden wil starten: de openbare ruimte en verkeersdrukke.

Alle deelnemers zijn op hun eigen manier betrokken bij de wijkuitdaging. In het LeerCircus wordt het een gedeeld verhaal, met ruimte voor verschillende perspectieven. Deelnemers denken met elkaar na over wat gebeurd is, wat zij nu delen en hoe het zou kunnen zijn, en zetten gezamenlijk stappen om daarnaartoe te werken. Door dit op laagdrempelige wijze te

doen met inzet van sleutelfiguren en wijkorganisaties willen we zo veel mogelijk mensen uit de wijk betrekken.

Na afloop wordt in samenwerking met de kunstenaars en deelnemers een wijkmanifest gepubliceerd, met alle bevindingen zodat het ook bruikbaar is voor andere wijken en initiatieven. In een terugkombijeenkomst zullen we, tot slot, ook weer met alle deelnemers, kunstenaars en andere betrokkenen, terugkijken op de ervaringen en vooruitkijken naar de stappen die nog kunnen worden gezet. Voor onderdelen van het Circus - objecten, kunstwerken, het Manifest - wordt na afloop een goede plek gezocht in de wijk zodat de wijkbewoners er permanent toegang tot hebben. In iedere wijk zal borging van de uitkomsten anders verlopen. De Stichting zal ondersteunen dat het opgepakt wordt door groepen bewoners, een club enthousiaste professionals of een combinatie daarvan. De terugkombijeenkomst is gericht op de borging van de uitkomsten.

2. Onderzoek

Monitoren van de activiteiten van het LeerCircus met als doel te komen tot een toolkit met goede voorbeelden en 'tips en tricks'. Stichting Wijkcollectie heeft de afgelopen jaren een Theory of Change impacttool ontwikkeld. Speciaal samengesteld en getest op het verzamelen, borgen en delen van immaterieel erfgoed. In 2024-2025 willen we al de activiteiten van de wijkcollectie met deze tool in kaart brengen. Hierdoor kunnen we systematisch volgen hoe mensen in buurten en wijken hun nieuwe immaterieel erfgoed waarderen (welke betekenis zij er aan hechten) en hoe het bijdraagt aan ontwikkelingen van de wijk.

Bij de volgende activiteiten en deelnemers zullen we informatie ophalen:

- Verhalenwandeling; Een Verhalenwandeling duurt ongeveer 2 uur. Deelnemers volgen een route in de wijk en stoppen op plaatsen waar een bewoner of ondernemer zijn erfgoedverhaal deelt. Tijdens deze evenementen wordt samen met 2 wandelaars en 2 verhalenvertellers die onderdeel zijn van een wijkcollectie, een impactcirkel ingevuld. Dat is voor 6 wijken: 12 wandelaars en 12 vertellers: 24 respondenten.
- VerhalenCafe: Een verhalencafe is een bijeenkomst waar diverse verhalen over het wijkerfgoed worden gedeeld, muziek en een drankje zorgen voor een informele sfeer waarin ruimte is voor gesprek en uitwisseling. Tijdens deze bijeenkomst wordt samen met 12 bezoekers en 12 vertellers een impactcirkel ingevuld: 24 respondenten
- Workshops onder begeleiding van lokale kunstenaars: in aanloop naar de invulling van het LeerCircus. Tijdens de workshops visualiseren deelnemers hun wijkerfgoed: 12 deelnemers aan workshops, 12 kunstenaars die een opdracht uitvoeren: 24 respondenten
- Voorstellingen in het LeerCircus: 6 ambtenaren in de wijken, 6 andere professionals (bv welzijnswerk, woningcorporatie) en 12 bewoners worden geïnterviewd: 24 respondenten
- Kunstenaars: in totaal krijgen 60 kunstenaars een opdracht om werk te maken voor in het LeerCircus. 24 van hen (4 per wijk) worden ondervraagd over de wijze waarop zij het wijkerfgoed visualiseren en de impact die zij zien daarvan op de wijk.

3. Toolkit

Op basis van de resultaten van de 120 interviews en op basis van het verloop van de LeerCircus trajecten in de 6 wijken maken we een Toolkit voor degenen die op het snijvlak van erfgoed en sociaal maatschappelijke ontwikkeling willen werken aan betere wijken. Het is zowel bestemd voor bewoners als voor professionals die aan de slag willen met nieuw

immaterieel erfgoed.

De Toolkit is een pakket dat bestaat uit de gebundelde manifesten en een reeks bijbehorende korte filmpjes die in de wijken zijn gemaakt, met aanwijzingen, goede voorbeelden en te nemen stappen om te komen tot succesvolle erfgoedparticipatie met een wijktransitie als doel.

Het zal gepresenteerd worden in een Rotterdamse wijk in een LeerCircus-opstelling.

4. Presentatie

De presentatie in een LeerCircus opstelling is, zoals alle bijeenkomsten van Wijkcollectie, feestelijk en bijzonder. Een filmpremière die voor zowel bewoners als professionals een bijzondere ervaring is. De gebundelde manifesten en een compilatie van de filmpjes wordt vertoond en de bewoners en vrijwilligers leiden de bezoekers uit het erfgoedveld rond. Immers de vrijwilligers zijn de experts geworden. Medewerkers van Wijkcollectie ondersteunen en organiseren de bijeenkomst.

5. Planning: geef aan hoe de deelactiviteiten/processtappen in de tijd worden uitgevoerd.

De activiteiten volgen de planning van de LeerCircus, die ziet er nu als volgt uit:

Tijdens het vooronderzoek wordt het netwerk verder uitgebreid en gaat de Wijkcollectie op zoek naar bewoners, kunstenaars, organisaties en stakeholders die betrokken kunnen worden rondom het geformuleerde thema. Afhankelijk van het bestaande netwerk in de wijk zal hier een tot vier maanden voor worden uitgetrokken.

Ook zal in deze fase een presentatie plaatsvinden aan de kunstenaars, wijkprofessionals, ambtenaren en bewoners ter introductie van het LeerCircus. Kunstenaars, makers en uitvoerende artiesten en beeldend kunstenaars worden geïnformeerd over de mogelijke opdrachten aan hen tijdens het LeerCircus. In iedere wijk zullen de volgende fasen worden doorlopen:

Fase 1: week 1 - 3

Start met het organiseren van een VerhalenCafé in de wijk om, samen met de verhalen die al onderdeel zijn van de Wijkcollectie, een onderwerp voor het LeerCircus te introduceren en aan te scherpen.

Meer verhalen in de wijk ophalen die raken aan het thema dat volgens bewoners belangrijk is of een uitdaging is in de wijk en mensen betrekken bij het realiseren van het LeerCircus. Organiseren van een VerhalenWandeling om nieuwe en al bestaande collectieverhalen te verbinden en deelname aan het LeerCircus aan te moedigen.

Fase 2: week 2 - 10

Kunstenaars, (theater)makers en bewoners betrekken bij het ontwerp en de uitvoering van het LeerCircus. Tijdens dit maakproces worden de thema's, mogelijke stakeholders en betrokkenen uitgenodigd om mee te denken en te doen. Hiervoor vinden wekelijks workshops plaats op verschillende locaties. Bewoners kunnen het thema of een variatie daarvan belichten vanuit hun eigen ideeën en visie. Er vinden workshops plaats waar onder begeleiding van kunstenaars verhalen en ideeën gevisualiseerd kunnen worden én er vinden workshops plaats waarin theater- of spoken word-voorstellingen worden voorbereid.

Daarnaast wordt aan tien beeldend en/of uitvoerende kunstenaars een opdracht verstrekt om met of over het geformuleerde thema een werk te maken dat tentoongesteld of opgevoerd kan worden.

Fase 3: week 11

Opbouw van het frame van het LeerCircus en invullen hiervan met het gemaakte en ontwikkelde werk uit de wijk en van de tien kunstenaars. Vanaf deze week is het gezamenlijk kunstwerk in de wijk toegankelijk voor iedereen.

Fase 4: week 12

Circa vijf tot acht voorstellingen met de wijk. Tijdens de voorstelling wordt datgene wat in de voorbereidingsfase is gemaakt en ontwikkeld gepresenteerd aan de wijk, in combinatie met de erfgoedverhalen over het thema. Deelnemers leren van de verhalen en formuleren wat hun rol in het verhaal kan zijn. Hoe kunnen zij het probleem dat het verhaal aansnijdt verder brengen en zo bijdragen aan een betere wijk?

Fase 5: na het LeerCircus

Samen met kunstenaars, vormgevers en andere betrokkenen uit de wijk wordt een manifest (zie verder) opgesteld met de resultaten van het LeerCircus. Na afloop blijft een deel van het LeerCircus staan in de wijk. Dit kan een klein onderdeel van de opstelling zijn, de gemaakte kunstwerken of objecten. Dit blijft achter in bijvoorbeeld de WijkHub, het Huis van de Wijk of een andere locatie.

In hetzelfde jaar vindt een terugkombijeenkomst plaats. Daarbij wordt besproken wat wel en niet van het manifest is gerealiseerd en hoe dat in het vervolg geborgd kan worden. Enthousiaste bewoners/vrijwilligers die intensief hebben meegewerkt aan het LeerCircus kunnen meereizen naar de volgende wijk om daar hun opgedane ervaringen door te geven en mee te werken aan de workshops. Het wijknetwerk wordt nadrukkelijk betrokken, zodat afspraken en activiteiten ontwikkeld aan de hand van het nieuwe erfgoed kunnen worden doorgezet.

Toelichting onderdelen

Vorm en materiaal van het LeerCircus

Het fysieke LeerCircus bestaat uit een basisconstructie van dikke aluminium buizen waar de wijkbewoners aan kunnen bouwen en waarin ze elkaar kunnen ontmoeten. Kunstenaar Frans van der Horst heeft dit ontwikkeld in vele vormen en noemt dit ontmoetingsinstallaties^{viii}. Frans van der Horst en de Wijkcollectie hebben eerder samengewerkt, waaronder bij de totstandkoming van de WijkMusea die de stichting in twee Rotterdamse wijken realiseerde.

Van der Horst maakt een basisstructuur die de drager wordt van het LeerCircus, met zitelementen rondom een cirkelvormige arena en ruimte voor beschilderde canvassen, voor objecten (eventueel in een vitrine) en een zelfgemaakte wijkvlag. Kortom: de drager voor het gezamenlijke wijkerfgoed. In de Piste is ruimte voor optredens van bewoners, lokale artiesten, maar ook voor dialoog en discussie.

Van der Horst zal bij zijn ontwerp rekening houden met diverse formaten van schilderijen, zal houten dragers invoegen om objecten te tonen en kan voor audiovisueel materiaal beeldschermen invoegen.

Workshops en repetities

Samen met de kunstenaars, medewerkers van de Wijkcollectie en andere professionals in de wijk worden de workshops vormgegeven, vanuit een of meerdere locaties in de wijk. Tijdens de workshops wordt met bewoners het collectieve wijkerfgoed en de uitdagingen in woord en beeld onderzocht. De ene keer zal een schilder een workshop begeleiden, een andere keer een schrijver, acteur of ruimtelijk ontwerper om zo inzicht te krijgen in de

beleefde en geleefde realiteit, of om een mogelijke vervolgstap te formuleren. Ook wijkprofessionals werken mee aan de workshops, want een wijk wordt gemaakt door alle mensen die daarbij betrokken zijn. Uiteindelijk komen alle artefacten samen in het LeerCircus: het gezamenlijke wijkergoed. Dit blijft in principe twee weken staan in de wijk. Na de twee weken van het LeerCircus blijft een deel van de kunstwerken staan op een openbare plek in de wijk.

Opdrachten aan kunstenaars:

Aan tien beeldend en uitvoerend kunstenaars en makers wordt een opdracht gegeven. Zij maken werk dat in het LeerCircus wordt getoond of wordt opgevoerd. In Hoek van Holland zouden dat bijvoorbeeld de volgende kunstenaars kunnen zijn:

- *Theatergroep Hocato*: die gevraagd wordt het wijkdilemma in een opvoering te verwerken;
- *De eerste Hoekse Accordeonvereniging*: kan in een performance een vraagstuk aan de kaak stellen;
- *Tineke Noordzij*: via snelschilderen kan zij de diversiteit aan inwoners vastleggen;
- *Frank Dam*: werkt aan een Panorama Hoek van Holland; een deel zou een verbeelding van de dorpsuitdaging kunnen zijn;
- *Miho Bruin*: een Japanse Hoekenaar die vanuit haar roots een visie op oudbewoners/nieuwkomers kan visualiseren;
- *Peter de Krom*; fotograaf (o.a. NRC) die Hoek van Holland al meer dan eens kritisch heeft vastgelegd;
- *Vanessa Obinu*; maakt met collages kleine theaters waarin grote zaken aan de orde kunnen worden gesteld.

Voorstellingen in het LeerCircus

In de laatste week vinden voorstellingen in het LeerCircus plaats. Tijdens de workshops zijn in samenwerking met theatermakers, acteurs, spoken word-artiesten, musici en bewoners, uitvoeringen op basis van het wijkergoed voorbereid. Die zullen worden opgevoerd en een gesprek losmaken met het publiek. Iedere nieuwe voorstelling start met het benoemen wat in voorgaande voorstellingen is geleerd en ontdekt, zodat inzichten niet verloren gaan maar worden gebruikt om op door te bouwen. De voorstellingen kunnen toneelopvoeringen zijn, films, podcastshows of een presentatie van kunstvoorwerpen.

Het manifest

Vanaf het begin wordt in een logboek en op video bijgehouden wat er gebeurt, wie betrokken is en wat besproken en geconcludeerd wordt. Namen, vervolgstappen, verantwoordelijken voor activiteiten: alles wordt gedocumenteerd. Het LeerCircus, zowel de fysieke uitwerking als de immateriële invulling tijdens de voorstellingen, vormt input voor een manifest. Met een aantal kunstenaars en wijkpartners wordt de informatie verwerkt tot een publicatie die toegankelijk en duidelijk is. De verschillende manifesten vormen een reeks, die - naast unieke wijkergerelateerde content - de lezer handvatten biedt om zelf ook een soortgelijke uitdaging aan te pakken

Terugkombijeenkomst

Het manifest wordt gepresenteerd tijdens een terugkombijeenkomst in de wijk. Op basis van het manifest kunnen bewoners en het wijknetwerk verder aan de slag om het collectief gevoelde dilemma een stap verder te brengen. Het geeft antwoord op vragen als:

- Waarop zijn bewoners trots en hoe zien zij dat het liefste gedeeld of getoond?
- Wanneer nemen bewoners verantwoordelijkheid voor de eigen wijk en hoe kunnen professionals en ambtenaren dat ondersteunen
- Welke gesprekken, dialogen en/of activiteiten leidden tot meer begrip, erkenning en herkenning?
- Hoe kan dat doorgezet worden?

- Wat leidde tot meer participatie, interesse en initiatieven? Hoe kan dat doorgezet worden

Een verkorte versie of visualisatie van het manifest wordt tijdens de terugkombijeenkomst bevestigd op een openbare plek in de wijk. Tijdens de bijeenkomst kunnen bijvoorbeeld groepen bewoners en/of stakeholders verbonden worden aan actiepunten of opgaven.

Daarnaast worden deze enthousiaste groepen bewoners uitgenodigd en gekoppeld aan het LeerCircus in een volgende wijk.

Impactonderzoek

Het onderzoek volgt de activiteiten van het LeerCircus. Onder punt 14 gaan we hier uitgebreider op in.

Zie bijlage voor een schematisch overzicht van de planning 2024-2025

In de Uitvoeringsagenda Faro – deel I is door het erfgoedveld opgetekend wat de betekenis is van het Verdrag van Faro voor de Nederlandse erfgoedzorg en hoe het daar invulling aan wil geven. Om in aanmerking te komen voor een financiële bijdrage moet uw initiatief bijdragen aan de implementatie van het Verdrag van Faro in het functioneren van de Nederlandse erfgoedzorg. De mate waarin uw initiatief hieraan voldoet wordt meegenomen in de beoordeling. Daarover gaan de volgende vijf vragen.

6. Aan welke Faro-kernwaarde(n) zoals opgenomen in de Faro Uitvoeringsagenda – deel I voldoet het initiatief?

- Participatie in de volle breedte
- Open houding voor andere erfgoedopvattingen
- Erfgoed midden in de samenleving

7. Omschrijf op welke wijze het initiatief voldoet aan de geselecteerde Faro-kernwaarde(n).

Gedurende alle activiteiten van de Wijkcollectie staat participatie en een open houding voor erfgoedopvattingen in de kern van ons werk. Wij zien en waarderen nieuw immaterieel erfgoed als een belangrijk onderdeel van de samenleving.

Erfgoed zien wij als de cultuuruitingen die ontstaan als mensen zich moeten aanpassen aan elkaar en hun omgeving. Datgene wat we waardevol of belangrijk vinden willen we doorgeven aan de mensen na ons. Dit maakt erfgoed toekomstgericht én de basis voor samenleven. Wij gaan steeds op zoek naar die verhalen die bij het nieuwe immaterieel erfgoed horen en passen bij de huidige wijkontwikkelingen. Daarom staat het midden in de samenleving. Daarom is het ook belangrijk dat bewoners zoveel mogelijk meedoen en ideeën aandragen voor verdere ontwikkeling van zowel het wijkerfgoed als het werk van stichting Wijkcollectie.

8. Aan welke thema(s) en de daarbij door het erfgoedveld geformuleerde doelen (inzet) in de Uitvoeringsagenda Faro – deel I draagt uw initiatief bij? (er zijn meerdere thema's mogelijk)

- Erfgoed als hulpbron en partner in het sociale domein
- Democratische vernieuwing
- Dynamische leefomgeving
- Waarderen van erfgoed
- Meerstemmigheid
- Oral History

- Digitaal erfgoed
- Archieven
- Archeologie
- Caribisch Nederland
- Internationaal
- Erfgoedbewustzijn en educatie
- Ondersteuning erfgoedparticipatie
- Opleidingen
- Werkwijzen en wegwijzen
- Financiering erfgoedinitiatieven

9. Omschrijf voor de door u geselecteerde thema's hoe uw initiatief aansluit bij de in de Uitvoeringsagenda Faro – deel I omschreven doelen en vraagstukken.

Raadpleeg voor de beantwoording van deze vraag de uitwerking van de thema's in de Uitvoeringsagenda Faro – deel I.

Erfgoed als hulpbron en partner in het sociale domein

Voor het Reizend LeerCircus doorlopen we de activiteiten van de Wijkcollectie. Het begint met het verzamelen van verhalen, dan delen we deze bv via verhalenwandelingen en cafes. De verhalen worden gevisualiseerd tijdens de workshops én kunstenaars krijgen de opdracht om hun visie op het wijkerfgoed te tonen, en soort metavisie die de blik van bewoners aanvult of onderstreept. Zo laten we verhalen van verschillende bewoners klinken op het wijkcollectieplatform en tijdens de verschillende activiteiten. Hiermee wordt bijgedragen aan herkenning en erkenning. Mensen leren elkaar kennen en begrijpen, belangrijk voor het ondersteunen van gemeenschapszin, sociale cohesie en het tegengaan van eenzaamheid. Tijdens het LeerCircus werken bewoners samen aan een collectief gevoelde wijkuitdaging. Hieruit vloeit voort dat zij langduriger betrokken zijn bij een opgave en dus ook langduriger met elkaar in contact zullen zijn. Juist mensen uit verschillende groepen zullen samenwerken en samenkomen om hun verhalen te delen en te zoeken naar een gezamenlijk verhaal. Belangrijk voor integratie van kwetsbare groepen.

Met het onderzoek focussen we op wat werkt en niet. Hoe groepen meedoen met het vormen van een collectief verhaal en wat daarvoor nodig is. Wanneer zien verschillende groepen en mensen dit als gezamenlijk erfgoed en willen zij dit ook zo uitdragen.

Democratische vernieuwing

Met Het LeerCircus komen mensen met diverse achtergronden samen om hun wijkerfgoed te bespreken en samen te onderzoeken wat een mogelijke volgende stap kan zijn. Zij doen dit aan de hand van persoonlijke erfgoedverhalen, groepsvoorstellingen en gevisualiseerde vertellingen. Dit alles samen vormt het wijkerfgoed; dit zijn wij nu. Vervolgens wordt in dialoog een volgende stap bepaald als antwoord op uitdagingen waar een wijk voor staat. Bijvoorbeeld de verkeersdruk in het Oude Noorden, de polarisatie in Hoek van Holland of het gebrek aan participatie in Oosterflank. Dit gezamenlijk proces en de ruimte voor iedereen hierin leidt naar nieuwe oplossingen voor lokale opgaven. De wijkmanagers en lokale politiek zijn direct bij dit proces betrokken en zullen de stemmen, wensen en geformuleerde oplossingen van bewoners als onderdeel kunnen zien van hun werkproces. Bewoners gaan over van deelnemers naar deelhebbers van het wijkerfgoed en hebben een stem in de toekomst daarvan.

Dynamische leefomgeving

Rotterdamse wijken en de bewoners daarvan staan voor grote opgaven; de grote diversiteit van de stad vraagt in sommige wijken om een nieuwe manier van samenleven en elkaar leren kennen. In alle wijken speelt de energietransitie, worstelen mensen met woningnood,

wateroverlast etc. Hiervoor zetten mensen zelf allerlei initiatieven op. De verhalen over deze initiatieven zijn het begin van de wijkcollectie in een bepaalde wijk. Vervolgens zullen we in het LeerCircus deze verhalen delen en kunstenaars en andere bewoners uitnodigen hier op te reageren door middel van kunstwerken of voorstellingen. Dit brengt ideeën en inspiratie voor een gedragen verandering in de wijk.

Waarderen van erfgoed

Er zit een spanning tussen het "Faro-recht" voor iedereen om zelf te mogen benoemen wat erfgoed is en de waardstelling die deskundigen maken op basis van vastgestelde criteria. Bij immaterieel erfgoed ligt de zeggenschap al bij de gemeenschap. Zonder gemeenschap bestaat de traditie of het ambacht immers niet meer. Bij het Nieuw Immaterieel Erfgoed dat we met de Wijkcollectie verzamelen en archiveren doet de spanning zich op een andere manier voor. Bewoners ondernemen als antwoord op verschillende uitdagingen diverse initiatieven, de Wijkcollectie benoemt dit als immaterieel erfgoed en de collectie van alle wijkverhalen samen als het nieuwe wijkerfgoed. Vervolgens zullen we vragen aan bewoners wat voor hun de waarde hiervan is en of hun dit helpt in het verder ontwikkelen van hun initiatieven, kortom of dit hun meer 'power' heeft gegeven. Letterlijk meer power als in meer medestanders, meer meedenkers en meedoeners.

Tijdens het LeerCircus wordt het waarderen van activiteiten en initiatieven in de wijk ingezet om hiermee kracht te geven aan ontwikkelingen die bewoners zelf willen of nodig vinden

Oral history

Het vastleggen van de data (het audiobestand, de transcriptie en het geschreven verhaal) wordt gedaan door een archivaris van de Wijkcollectie. Wijkcollectie is aangesloten bij het Netwerk Digitaal Erfgoed en werkt volgens een informatieplan waarmee we de collectie verhalen willen borgen en ontsluiten. Daarnaast zijn we aangesloten bij het initiatief sprekende geschiedenis.

10. Omschrijf op welke wijze het initiatief een structurele verandering teweeg kan brengen ten opzichte van het huidige functioneren van de erfgoedzorg.

Denk bijvoorbeeld aan bewustwording van een veranderopgave, systeemaanpassing, schaa sprong, nieuwe coalities, verdieping op een thema, instrumentatie van een thema met werkwijzen of methodieken, of de verkenning van nieuwe mogelijkheden binnen een thema.

systeemaanpassing, schaa sprong, nieuwe coalities,

1. Wij willen dat (immaterieel) erfgoed een meer alledaags begrip wordt voor Rotterdammers en dat zij hun eigen rol in het benoemen en waarderen van dit erfgoed kunnen pakken. Een democratisering in het erfgoedveld waarbij bewoners hun persoonlijke en gemeenschappelijke erfgoed kunnen inzetten bij het vormen van samenwerkingen met organisaties, het vormen van bewonersgroepen of pressiegroepen om iets voor elkaar te krijgen voor de wijk.
2. Door onze hybride aanpak waarbij we veelvuldig samenwerken met partners uit andere werkvelden, ontstaan cross-overs tussen de erfgoedbenadering en een sociaal maatschappelijke, een economische of een ecologische benadering. Met onze verhalende erfgoedbenadering bouwen we bruggen tussen verschillende werkvelden en ondersteunen en inspireren tot samenwerking.
3. Door bij te dragen aan concrete uitdagingen in wijken en mensen met elkaar in contact te brengen willen wij dat de gemeente, welzijnsprofessionals en overige publieke organisaties het benoemen en delen van erfgoed meer gaan zien als een instrument dat een bijdrage kan leveren aan hun werk.

Bij de beoordeling van uw initiatief wordt ook gekeken naar de aansluiting van uw initiatief bij de ambities van anderen en bij vraagstukken in de samenleving en de inzet van vrijwilligers. Daarover gaan de volgende drie vragen.

11. Omschrijf of, en zo ja op welke wijze het initiatief bijdraagt aan actuele (beleids)ontwikkelingen en maatschappelijke vraagstukken. *Te denken valt aan uitsluiting, dekolonisering en grote transities in de leefomgeving.*

De Wijkcollectie beoogt met het LeerCircus initiatieven die al leven in de wijk te versterken door in de snelkookpan van het LeerCircus deze een gemeenschappelijke grond te geven en te delen. Met het reizend LeerCircus en de toolkit bieden we anderen de mogelijkheid te leren van de manier waarop wijkbewoners dit aanpakken én kunnen zij de initiatiefnemers helpen het initiatief verder te brengen of worden aangemoedigd zelf een initiatief op te starten. De verhalen hierover benoemen we als immaterieel erfgoed en we vragen deelnemers wat dit voor hun betekent.

Met het LeerCircus dragen we bij aan netwerkontwikkeling in de wijken op basis van de erfgoedverhalen. De erfgoedverhalen gaan over maatschappelijke vraagstukken in de wijk waarvoor met het LeerCircus een invulling wordt gegeven. Dit zijn per definitie bijdragen aan actuele beleidsontwikkelingen aangezien de vraagstukken gaan over wat deelnemers als een collectieve wijkuitdaging zien.

14. De resultaten, inzichten en ervaringen die voortkomen uit uw initiatief moeten ten goede kunnen komen aan het hele erfgoedveld. De manier waarop u hier invulling aan geeft wordt meegewogen in de beoordeling.

Omschrijf hoe u de resultaten, ervaringen en bevindingen van uw initiatief actief deelt met het Faro- netwerk en andere relevante doelgroepen.

Werk een plan uit voor kennisontwikkeling en -deling, inclusief de beoogde doelgroep(en) en omschrijf daarin hoe de resultaten van het initiatief worden gedeeld. *Denk ook aan type communicatiemiddelen, frequentie etc.* De kosten hiervoor kunt u opvoeren in uw begroting.

Wijkmanifesten

De wijkmanifesten die in iedere wijk gemaakt worden zijn een terugkoppeling naar bewoners en deelnemers in de wijk, en de basis van de toolkit Nieuw Immaterieel Erfgoed die de brug vormt naar het professionele erfgoedveld. De kern hiervan is: **Hoe betrek je mensen en gemeenschappen zelf bij het benoemen en de betekenisgeving van (nieuw) immaterieel) erfgoed en hoe kunnen zij dat inzetten.**

Onderzoek: De Impactcirkel

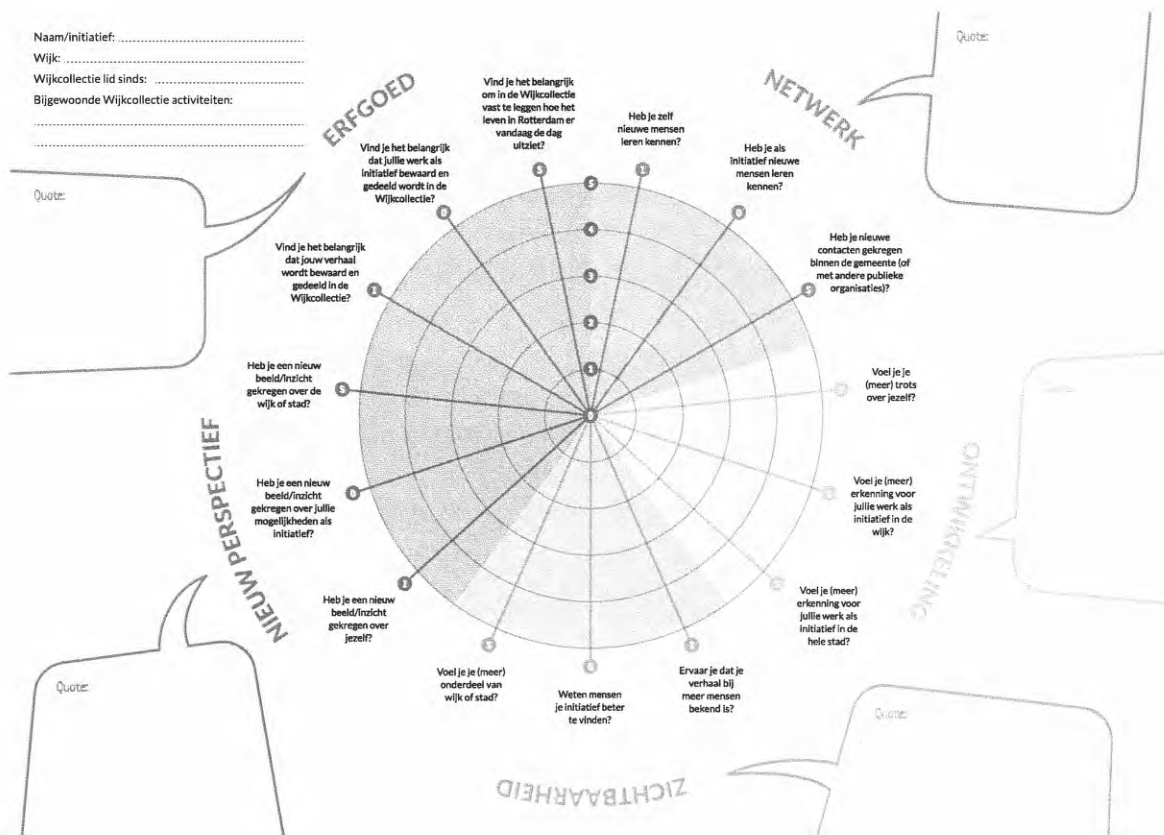
De impactcirkel is een meettechniek die we zullen hanteren om impact te monitoren. De resultaten van dit onderzoek worden onderdeel van de Toolkit. Het geeft ons een beeld van de wijze waarop verschillende activiteiten bijdragen aan een transitie in de wijk.

Om te monitoren wanneer we welke activiteiten in kunnen zetten volgen we een Theory of Change model.

Onderzoek: Theory of Change

We hebben de afgelopen jaren aan de hand van een Theory of Change (TOC) model de verschillende activiteiten van de Wijkcollectie gevolgd. Het TOC model is op alle projecten van de Wijkcollectie van toepassing maar voor ieder deelproject bestuderen we steeds of het past bij de doelstellingen en houden we in de gaten in welke fase van het model we werken.

We zullen voor de monitoring van het Leercircus het TOC model per activiteit aanpassen.

De impactcirkel geeft inzicht in:

- Hoe bewoners deelname aan een erfgoedcollectie ervaren;
- Hoe bewoners zich ontwikkelen; draagt deelname bij aan empowerment en capacity building met krachtige bewoners als resultaat;
- Of de netwerken van deelnemers veranderen en hoe. Zo kunnen we onderzoeken of het LeerCircus leidt tot sterkere sociale netwerken, meer thuisgevoel in de wijk en een hechtere gemeenschap;
- Of bewoners door deelname anders naar zichzelf en/of de wijk zijn gaan kijken om zo verandering van perspectief te bezien;
- Wat de impact is van de zichtbaarheid door deelname.

Vervolgens worden alle inzichten, tips en tricks gedeeld met het erfgoedveld door middel van een toolkit.

Toolkit

De toolkit bestaat uit een:

- theoretisch raamwerk
- stappenplannen
- verhalen over erfgoedparticipatie
- films over de impact en het verslag

En geeft een handreiking voor de volgende vragen:

- Wanneer en hoe leidt een erfgoedverhaal tot trots? Op welke wijze moet het gedeeld en gevisualiseerd worden?

- Hoe zijn erfgoedverhalen van invloed op verantwoordelijkheidsgevoel t.a.v. de wijk van bewoners?
- Hoe kunnen professionals en ambtenaren dit verantwoordelijkheidsgevoel (en dus eigenaarschap) verder ondersteunen?
- Waarom en hoe leidt het delen van erfgoedverhalen tot een inclusieve gemeenschap?
- Hoe heeft het delen van en praten over erfgoedverhalen invloed op maatschappelijke participatie, interesse en ambitie van bewoners?

Theoretisch raamwerk

Om te komen tot de toolkit worden eerst de opbrengsten van het onderzoek geanalyseerd. Hiervoor werken we samen met onderzoekers van Erasmus Universiteit.

Met hen zullen we de gehanteerde Theory of Change toepassen op de onderzoeksresultaten. Ism met de onderzoekers wordt op basis van de analyse een theoretisch raamwerk geschreven dat de basis is voor het werken met Nieuw immaterieel erfgoed.

Stappenplan

Schrijven van de stappenplannen voor de toolkit voor de volgende 7 activiteiten:

- Nieuw immaterieel erfgoed verzamelen
- Verhalencafes organiseren
- Verhalenwandelingen organiseren
- Nieuw immaterieel erfgoed visualiseren of verwoorden (workshops)
- Een gezamenlijk kunstwerk maken
- Voorstellingen opvoeren
- Een manifest schrijven

Verder doen we aanbevelingen voor praktische zaken: benodigde ureninvestering, mogelijke financiële bronnen, aanwijzingen voor communicatie, aanvragen vergunningen enzovoort.

Verhalen over erfgoedparticipatie

Goede voorbeelden om te komen tot succesvolle erfgoedparticipatie met een wijktransitie als doel worden ook opgenomen in de toolkit. Dit zijn verhalen die ook een onderdeel van de manifesten zijn

In 2024 en 2025 volgen we alle fasen van het LeerCircus. We gaan na verloop van tijd terug en brengen ook dan in beeld wat is gebeurd na het LeerCircus.

Films

Per wijk worden filmpjes gemaakt van de verschillende onderdelen van het LeerCircus. Uiteindelijk zullen circa 20 filmpjes verschillende onderdelen en activiteiten onder het voetlicht brengen.

Daarnaast volgt uit de 6 manifesten wat goed werkte en wat minder goed ging. Op basis hiervan maken we stappenplannen. Veel daarvan zullen een basis vinden in de draaiboeken die gemaakt zijn voor de verschillende activiteiten. Datgene wat in de activiteiten het beste werkte zullen we overnemen in de toolkits.

Presentatie

De presentatie vindt plaats in een Rotterdamse wijk in een LeerCircus-opstelling. De presentatie is zoveel mogelijk in handen van verschillende wijkbewoners. Verschillende bewoners en vrijwilligers uit verschillende wijken die eerder betrokken zijn geweest zullen de tips en tricks en practice based oplossingen uitleggen. Zij zullen de valkuilen benoemen (die ze wellicht zelf aan den lijve hebben ondervonden) en zullen als de 'ervaringsexperts' van het LeerCircus de geleerde lessen overdragen. Natuurlijk zullen met een filmopstelling in het LeerCircus een aantal filmpjes vertoond worden.

De presentatie zal in 2026 plaatsvinden. We beogen dan weer een nieuw traject van 6 wijken te zijn gestart en zullen een moment in een van de wijken kiezen om de Toolkit te

presenteren aan het erfgoedveld en andere professionals en zeker aan bewoners die in de loop van de jaren daarvoor hebben meegedaan.

De korte filmpjes en bijbehorende stappen zullen we vervolgens online beschikbaar stellen aan het erfgoedveld zodat een zo breed mogelijk publiek kan leren van onze ervaringen en opgedane kennis.

Begroting

15. De gevraagde financiële bijdrage moet in verhouding staan tot de verwachte impact van het initiatief. Behalve een projectplan dient u ook een begroting toe te voegen (separate bijlage).

Omschrijf hieronder op welke wijze u de mogelijkheden van cofinanciering (eigen bijdrage en bijdragen derden) heeft onderzocht en wat daarvan de uitkomst is.

Dit project is voor de Wijkcollectie ambitieus, zeker in financieel opzicht. Wij willen graag de omschreven impact maken en gaan daarom op zoek naar een volledige dekking om alle activiteiten uit te kunnen voeren.

Inmiddels hebben we financiële ondersteuning van Stichting Doen en Fonds Cultuurparticipatie en zijn we in afwachting van de oordelen van andere fondsen. Daarnaast hebben we een aantal opdrachten van wijkmanagers (Oude Noorden, Hoek van Holland, Oosterflank en Lombardijen) die een deel van de activiteiten van het LeerCircus zijn. De activiteiten van het LeerCircus zijn voor 2024 voor bijna 170.000 euro gedekt. De overige fondsen laten de komende maanden weten of ze ons zullen ondersteunen.

Daarnaast kijken we naar meer structurele financiering zodat we een deel van activiteiten, bijvoorbeeld de doorontwikkeling door te experimenteren en een deel van de overhead, kunnen financieren. Hiervoor zullen we een aanvraag indienen om mee te doen met het Rotterdamse cultuurplan wat ons een gedeeltelijke ondersteuning van 2025 tot en met 2028 kan geven.

Ook is voor 2025 een bedrag van DigitalI opgenomen omdat wij denken dat de digitale component bij al onze activiteiten een veel grotere rol moet gaan spelen. Dit kan een meerjarige ondersteuning zijn die wij vanaf 2025 willen inzetten.

Mondriaanfonds: hier zullen we een beroep doen op de honorarium regeling waarbij 50% van de kunstenaarskosten kan worden vergoed. Deze regeling is verlengd tot en met 2024. We kunnen volgens een medewerker van het Mondriaanfonds van deze regeling gebruikmaken in combinatie met de steun van Fonds Cultuurparticipatie en DigitalI.

Ingevuld door:

Datum: 19-09-2023